

شرحی بر وصایای اخلاقی

آیت‌الله‌العظمی سید محمدرضا

موسوی گلپایگانی قِسِّه

در بیان آیت‌الله علی کریمی جهرمی

تربیت نفوس مستعد و هدایت طالبان کمال، همواره در سنت سلف صالح و عالمان ربانی، از جایگاهی بی‌بدیل برخوردار بوده است. در میان استوانه‌های فقا‌هت و تقوا، آیت‌الله‌العظمی موسوی گلپایگانی (نورالله مرقده) همواره الگویی از پیوند میان دانش و نیایش به‌شمار می‌آمدند؛ فقیه‌ی که نه‌تنها در کرسی تدریس، بلکه در سطور موجز و اخلاقی خویش، راه تقرب به حق را ترسیم می‌کردند. نوشتار پیشرو، سخنان آیت‌الله علی کریمی جهرمی- از شاگردان میزز ایشان- در تبیین و شرح وصایای اخلاقی به‌جای‌مانده از آن مرجع فقید است. این سخنان که بر محوریت «تقوا»، «تمسک به قرآن و عترت علیهم‌السلام» و «تأکید بر نماز شب» استوار است، دریچه‌ای به‌سوی زیست مؤمنانه و بیداری معنوی در روزگار معاصر می‌گشاید. ایشان با نگاهی عمیق به متون اصیل روایی، از جمله نامه تاریخی امام حسن عسکری علیه‌السلام به ابن بابویه قمی، به شرح سیره عملی مشایخ حوزه و ضرورت احیای سنت‌های معنوی در حوزه‌های علمیه می‌پردازد.

چه خوش است یک شب بکشی هوا را به خلوص خواهی ز خدا خدا را به حضور خوانی ورق‌ی ز قرآن فکنی در آتش کتب ریا را شود آنکه گاهی بدهند راهی به حضور شاهی چو من گدا را

تهیه و تنظیم: حمید کرمی

• پی‌نوشت‌ها

- جامی، نورالدین عبدالرحمن، هفت اورنگ، سیحۀ‌الایار، بخش ۷۶ (عقد بیست و سوم، در حیا و محافظت ظاهر و باطن از مخالفت احکام الهی به‌سبب مراقبه نظر حق سبحانه‌وتعالی).
- امام حسن عسکری علیه‌السلام در نامه‌ای تاریخی به علی‌بن‌الحسین‌بن بابویه قمی (پدر شیخ صدوق)، ضمن خطاب فرار دادن ایشان با القابی نظیر «شیخی»، «معمدی» و «فقیهی»، توصیه‌های راهبردی به وی و شیعیان مرقوم فرموده‌اند. متن کامل این نامه شریف بدین شرح است: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ وَالْجَنَّةُ لِلْمُتَّوَجِّدِينَ وَالنَّارُ لِلْمُتَجِدِّينَ وَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الْقَالِبِينَ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ وَالصَّلَاةُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَعَشِيرَتِهِ الطَّاهِرِينَ. اَمَّا بَعْدُ؛ اَوْصِيكَ يَا شَيْخِي وَمُعْتَمِدِي وَفَقِيهِ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ الْقُمِّيَّ- وَفَقَّكَ اللَّهُ لِمَرْضَائِهِ وَجَعَلَ مِنْ صُلَحِكَ أَوْلَادًا صَالِحِينَ بِرَحْمَتِهِ بِتَقْوَى اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِتْيَاءِ الزَّكَاةِ؛ فَإِنَّهُ لَا تَقْبَلُ الصَّلَاةَ مِنْ مَنَعَ الزَّكَاةَ وَأَوْصِيكَ بِمَغْفِرَةِ الذَّنْبِ وَكَقْمِ الْغَيْظِ وَصَلَةِ الزَّجْمِ وَوُضْأَةِ الْإِخْوَانِ وَالسَّخَى فِي خَوَالِجِهِمْ فِي الْعُسْرِ وَالْيُسْرِ وَالْحِلْمَ عِنْدَ الْجَهْلِ وَالنَّقْفَةَ فِي الذَّيْنِ وَالنَّقِيبَ فِي الْأَمْرِ وَالْعَهْدَ لِلْقُرْآنِ وَخَشْنَ الْخُلُقِ وَالْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ...
- وَعَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ؛ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَوْصَى عَلِيًّا عليه‌السلام قَالَهُ: «يَا عَلِيُّ عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ، عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ، عَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ، وَفَنَ اسْتَخَفَّ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ فَلَيْسَ بِمُتَّقٍ. فَاعْمَلْ بِوَصِيَّتِي وَأَمْرُ شَيْخِي خَفَى يَتَمَلَّوْا عَلَيَّ وَعَلَيْكَ بِالصَّبْرِ وَانْتَظَارِ الْفَرَجِ؛ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «أَفْضَلُ أَعْمَالِ أَتْبَعِي انْتِظَارُ الْفَرَجِ» فَاصْبِرْ يَا شَيْخِي يَا أَبَا الْحَسَنِ وَأَمْرُ جَمِيعِ شَيْخِي بِالصَّبْرِ؛ فَإِنَّ الْأَرْضَ بَيْنَ يَدَيْهَا مَنَ يَسَاءُ مِنْ عِبَادَةٍ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ وَالسَّلَامَ عَلَيْكَ وَعَلَى جَمِيعِ شَيْعَتِنَا وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.
- منابع: ابن بابویه (شیخ صدوق)، صفات‌الشیعة، ترجمه توحیدی، ص ۷؛ علم‌الهدی، محمدبن محسن، معادن‌الحکمة فی مکاتیب‌الائمة، ج ۲، ص ۲۶۵، چاپ جامعه مدرسین.
- الهی قمشه‌ای، مهدی، دیوان حکیم الهی قمشه‌ای.

متن سخنان آیت‌الله کریمی جهرمی

به نوشته‌ای اخلاقی و بسیار سودمند برای اهل علم برخورد کردم که به خط مبارک سید مشایخ ما، حضرت آیت‌الله‌العظمی موسوی گلپایگانی (نورالله مرقده)، مرقوم شده بود. ایشان در آن قطعه کاغذ، پس از نام پروردگار، چنین آورده بودند:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَهُوَ رَبُّ الْعَالَمِينَ وَالتَّمَسُّكُ بِكِتَابِهِ الْمُبِينِ وَرَسُولِهِ سَيِّدِ الْمُؤَسِّلِينَ وَالتَّمَسُّكُ بِذِيْلِ عَنَانِيَةِ خُلَفَائِهِ الْمَعْصُومِينَ الْمُكَرَّمِينَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتُ اللَّهِ الْمَلِكِ الْحَقِّ الْمُبِينِ وَعَلَيْكَ بِمَلَازِمَةِ الْوَاجِبَاتِ وَتَرْكِ الْمَحْزَمَاتِ وَفِعْلِ الْمُسْتَحَبَّاتِ وَتَرْكِ الْمَكْرُوِهَاتِ عَلَيَّ وَشُعْبِكَ وَعَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ وَعَلَيْكَ بِصَلَاةِ اللَّيْلِ».

خَزَنَهُ مُحَقِّدِرَضَا الْمُوسَوِيِّ الْكَلْبَائِيْغَانِيِّ

«اَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَهُوَ رَبُّ الْعَالَمِينَ»؛ تو را به تقوای الهی سفارش می‌کنم؛ همان خداوندی که جز او معبودی نیست و پروردگار و تربیت‌کننده جهانیان است. در قرآن کریم توصیه‌های فراوانی درباره تقوا شده است؛ مراد از تقوای الهی آن است که انسان در تمام احوال– چه هنگام سخن گفتن و چه وقت عمل برای خود یا دیگران– پیوسته خود را در محضر خدا ببیند و بداند که دیده الهی باز است و عمل او را مشاهده می‌کند.

گر کند کودکی از دور نگاه شرم داری ز گناه درگذری پرده عفت خود را ندری شرم بادت که خداوند جهان که بود واقف اسرار نهان نظرش با تو بود بی‌که وگاه تو کنی در نظرش قصد گناه^۱

• ۱. تمسک به کتاب مبین و سنت نبوی

توصیه دوم آن فقیه بزرگوار چنین بود: «وَالْتَّمَسْكَ بِكِتَابِهِ الْمُبِين». اگر انسان به قرائت، تأمل و عمل به قرآن کریم بپایند می‌شد، راه سعادت را می‌یافت و بسیاری از مشکلات حل می‌گشت. از بزرگی پرسیدند: «آیا از تنهایی ناراحت نمی‌شوی؟» گفت: «خیر؛ هرگاه اراده کنم، با خدا سخن بگویم، نماز می‌خوانم و هرگاه بخواهم پروردگارم با من سخن بگوید، قرآن قرائت می‌کنم». مخصوصاً برای اهل علم بسیار لازم است که برنامه‌ای شبانه‌روزی برای انس با قرآن داشته باشند.

ایشان همچنین به تمسک به رسول الهی، سیدالمرسلین صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و عنایات خلفای معصوم ایشان علیهم‌السلام تأکید کرده‌اند. ما نباید از

حجت‌الاسلام والمسلمین سیدجواد گلپایگانی در نشست خبری بزرگداشت سالگرد آیت‌الله‌العظمی سیدمحمدرضا گلپایگانی رحمته‌علیه که در مدرسه این فقیه والا‌مقام برگزار شد، با اشاره به خدمات علمی، فرهنگی و اجتماعی آن مرجع تقلید شیعیان اظهار کرد: خدمات این مرجع عظیم‌الشان محدود به سال‌های پایانی عمر ایشان نبود؛ بلکه از دوران آیات عظام حائری یزدی و بروجردی رحمته‌ما بود. ایشان همواره دغدغه حمایت از اساتید و طلاب حوزه‌های علمیه را داشتند.

وی افزود: ایشان برای طلاب گلپایگان که برای تحصیل علوم دینی راهی قم می‌شدند، مدرسه الوندیه را آماده کردند و این طلاب، از همان ابتدای تحصیل، هم از نظر آموزش و هم از نظر معیشت تحت حمایت ایشان قرار می‌گرفتند.

حجت‌الاسلام والمسلمین سید جواد گلپایگانی

آیت‌الله‌العظمی گلپایگانی رَحْمَةُ‌عَلَيْهِ همواره دغدغه حمایت از اساتید و طلاب را داشتند

خدمات آیت‌الله‌العظمی گلپایگانی رحمته‌علیه محدود به سال‌های پایانی عمر ایشان نبود؛ بلکه از دوران آیات عظام حائری یزدی و بروجردی رحمته‌ما بود. ایشان همواره دغدغه حمایت از اساتید و طلاب حوزه‌های علمیه را داشتند.

تأسیس یک مرکز اسلامی در اروپا

حجت‌الاسلام والمسلمین گلپایگانی، با اشاره به تأسیس یک مرکز اسلامی در اروپا گفت: با درخواست شیعیان در اروپا، یک مرکز دینی در لندن تأسیس کردند که امروز به یک مجمع بزرگ اسلامی تبدیل شده است. از دیگر خدمات این مرجع تقلید شیعیان، بازتأسیس مسجد امام حسن عسکری علیه‌السلام، تأسیس کتابخانه و بیمارستان‌هایی در قم، تهران و گلپایگان است. از ایشان اقدامات ماندگار و بابرکتی مانده است.

احداث ۵۰منزل

برای علما وامامان جماعت مساجد در شهرستان‌ها

وی در پایان بیان کرد: آیت‌الله‌العظمی گلپایگانی رحمته‌ما با احداث ۵۰ منزل برای علما و امامان جماعت مساجد در شهرستان‌ها، گام مؤثری در رفع مشکل اسکان مبلغان حوزوی انجام دادند. همچنین خدمات فرهنگی در کشورهای افغانستان، پاکستان، آفریقا و اروپا داشته‌اند که امروز منشأ خدماتی به مسلمانان است.